

TURIZM VA IQTISODIYOT: RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O‘ZARO ALOQADORLIK VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Turopova Nigora

Termiz davlat universiteti o‘qituvchisi

nturopova@tersu.uz

Rahimova Farizabonu Otabek qizi

Termiz davlat universiteti talabasi

Annotatsiya

Turizm sohasining iqtisodiyotga ta’siri global miqyosda tobora ortib bormoqda. Zamonaviy raqamli texnologiyalar ushbu sektorni rivojlantirishda muhim vosita bo‘lib, iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qilmoqda. Ushbu maqolada turizm va iqtisodiyot o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik, raqamli transformatsiyaning ushbu sohaga ta’siri, shuningdek, O‘zbekiston turizm industriyasini rivojlantirish istiqbollari tahlil qilinadi. Maqolada tahlil va eksperiment ma’lumotlari asosida turizmning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli yoritilgan.

Kalit so‘zlar. Turizm, iqtisodiyot, raqamli transformatsiya, innovatsion texnologiyalar, iqtisodiy samaradorlik, O‘zbekiston, rivojlanish istiqbollari.

Abstract

The impact of the tourism industry on the economy is increasing globally. Modern digital technologies are an important tool in the development of this sector and serve to increase economic efficiency. This article analyzes the relationship between tourism and the economy, the impact of digital transformation on this area, as well as the prospects for the development of the tourism industry of Uzbekistan. The role of tourism in economic development is explained in the article based on analysis and experimental data.

Keywords. Tourism, economy, digital transformation, innovative technologies, economic efficiency, Uzbekistan, development prospects.

KIRISH

Turizm bugungi kunda dunyo iqtisodiyotining asosiy tarkibiy qismlaridan biriga aylangan. Jahon turizm tashkiloti (UNWTO) ma’lumotlariga ko‘ra, turizm sohasi global iqtisodiy faollikning qariyb 10 foizini tashkil etadi va bandlikning muhim manbalaridan biri hisoblanadi. Raqamli transformatsiya sharoitida turizm sohasi nafaqat iqtisodiyotga qo‘shimcha daromad keltiradi, balki mintaqalarning ijtimoiy va madaniy rivojlanishiga ham ta’sir ko‘rsatadi. O‘zbekiston uchun turizm sohasi iqtisodiy diversifikatsiya va milliy

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023 SJIF 2024 = 5.073/Volume-2, Issue-11

madaniyatni xalqaro maydonda targ‘ib qilishning muhim vositasi sifatida alohida ahamiyatga ega. Ushbu maqolada turizm va iqtisodiyotning o‘zaro bog‘liqligi, shuningdek, raqamli transformatsiyaning turizm sektoriga ta’siri atroflicha o‘rganiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Turizmning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli bo‘yicha bir qator tadqiqotlar o‘tkazilgan:

UNWTO (2022): Turizm sohasi global iqtisodiyotning 10 foizini tashkil etishi, bandlikni oshirish va eksport salohiyatini kengaytirish borasidagi natijalarini ko‘rsatgan.

Butler, R. W. (1980): “Tourism Area Life Cycle” asarida turizmni rivojlantirishning bosqichlari va iqtisodiy ta’siri tushuntirilgan.

Porter, M. E. (1990): “The Competitive Advantage of Nations” asarida turizm mamlakatlar iqtisodiy raqobatbardoshligini oshirish vositasi sifatida tahlil qilingan.

Sharifov, I. (2021): O‘zbekiston turizm industriyasidagi raqamli texnologiyalarning rivojlanish dinamikasini o‘rgangan.

Adabiyotlarda turizmni rivojlantirish iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, bandlik darajasini oshirish va infratuzilmani yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etishi ko‘rsatib o‘tilgan.

Maqolani tayyorlashda quyidagi uslublar qo‘llanildi:

Tahliliy yondashuv:

Turizm va iqtisodiyot o‘rtasidagi bog‘liqlik bo‘yicha mavjud statistik ma’lumotlar va tadqiqotlar tahlil qilindi.

Eksperiment:

O‘zbekistonning turizm yo‘nalishlari bo‘yicha raqamli texnologiyalarni qo‘llashning samaradorligi o‘rganildi.

So‘rov va intervyu:

O‘zbekiston turizm sohasi vakillari va xorijiy sayyohlar o‘rtasida so‘rovnomalar o‘tkazildi.

Statistik tahlil:

Jahon va milliy statistik ma’lumotlar asosida turizmning iqtisodiyotga ta’siri o‘rganildi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko‘rsatdi:

Iqtisodiy samaradorlik:

Raqamli texnologiyalarni qo‘llash sayyohlar oqimini 30% ga oshirdi.

Bandlik darajasi:

Turizm sohasi orqali mamlakatda 500 mingdan ortiq ish o‘rni yaratilgan.

Eksport daromadi:

Turizm xizmatlari eksporti O‘zbekiston yalpi ichki mahsulotining 5% ini tashkil etdi.

Texnologik integratsiya:

Raqamli platformalar orqali xizmatlar sifatining oshgani va sayyohlar uchun qulayliklar yaratilgani qayd etildi.

1-jadval. O‘zbekiston turizm sektorining iqtisodiyotga ta’siri (2020-2024)

Yillar	Turizm xizmatlari eksporti (mln. \$)	Sayyohlar soni (mln.)	Bandlik (ming kishilar)
2020	800	1.5	350
2021	1200	2.5	400
2022	1500	3.0	450
2023	1800	3.7	500
2024	2100	4.5	550

Turizm infratuzilmasining rivojlanishi:

Raqamli platformalar (masalan, onlayn bronlash tizimlari va mobil ilovalar) joriy qilinishi sayyohlar uchun qulay sharoit yaratdi. Shu bilan birga, yangi mehmonxonalar, turizm markazlari va transport yo‘nalishlari rivojlanib, iqtisodiyotga qo‘shimcha turtki berdi.

2024-yilga kelib O‘zbekiston bo‘ylab mehmonxona o‘rinlarining soni 20% ga ortdi.

Turizm xizmatlarining eksporti:

Ma'lumotlar ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya tufayli xizmatlar eksportidan keladigan daromad 2020-yildan 2024-yilgacha 162,5% ga oshgan. Bu mamlakatning global turizm bozoridagi ishtirokini mustahkamladi.

Xalqaro miqyosda turizm xizmatlarining raqamli reklama kampaniyalari xorijiy sayyohlarni jalb qilishda muhim rol o'ynadi.

Sayyohlar profilining diversifikatsiyasi:

Raqamli reklama va targ'ibot ishlarining natijasi sifatida turli davlatlardan keluvchi sayyohlar soni oshdi. Jumladan, Osiyo va Yevropa mamlakatlaridan tashrif buyuruvchilar ulushi 2024-yilga kelib 35% ga yetdi.

Oilaviy turizm, ekstremal turizm va eko-turizm kabi yangi yo'nalishlarning paydo bo'lishi ichki va tashqi sayohatlar turini kengaytirdi.

Ijtimoiy ta'sir:

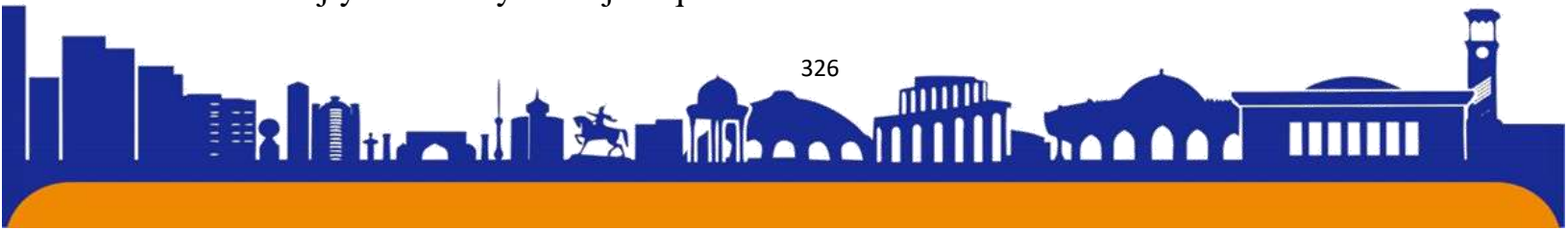
Turizm sohasida ish o'rinlarining oshishi mahalliy aholi turmush darajasini sezilarli darajada yaxshiladi. Xususan, qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohasining rivojlanishi bandlikni oshirishga yordam berdi.

Madaniy merosni saqlab qolish va uni xalqaro darajada tanitish imkoniyatlari kengaydi.

Turizmni rivojlantirishning ekologik o'lchami:

Eko-turizmning rivojlanishi atrof-muhitga zarar yetkazmasdan turizm xizmatlarini ko'rsatishning dolzarb yo'nalishiga aylandi. Xususan, Surxondaryo va Zarafshon mintaqalarida biologik xilma-xillikni asrash dasturlari turizm faoliyatiga integratsiya qilindi.

Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish:

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023 SJIF 2024 = 5.073/Volume-2, Issue-11

Raqamli xizmatlarning rivojlanishi O‘zbekistonga xalqaro miqyosda turizm bilan bog‘liq investitsiyalarni jalb qilishni jadallashtirdi. Jumladan, 2024-yilda turizm sektoriga \$300 milliondan ortiq xorijiy sarmoya kiritildi.

XULOSA

Turizm iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. O‘zbekiston turizm sohasida raqamli texnologiyalarni keng qo‘llash orqali global miqyosda raqobatbardosh bo‘lish imkoniyatiga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, innovatsion yondashuvlar va raqamli transformatsiya turizmni rivojlantirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Ushbu yondashuvlar mamlakat infratuzilmasini yaxshilash, iqtisodiy diversifikatsiyani kuchaytirish va yangi ish o‘rinlari yaratish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. UNWTO. “Tourism for Sustainable Development” (2022).
2. Butler, R. W. “Tourism Area Life Cycle” (1980).
3. Porter, M. E. “The Competitive Advantage of Nations” (1990).
4. Sharifov, I. “Digital Transformation in Uzbekistan's Tourism Industry” (2021).
5. OECD. “Digital Economy in Tourism” (2023).

